

Jak tátu vyléčil stranický rozkaz

V roce 1948, kdy převzali vládu komunisté, stál můj otec, JUDr. Vladimír Matys, před obtížným rozhodnutím. Na svém pracovním stole našel jednoho rána přihlášku do strany a jeho nadřízený mu sdělil, že ji musí vyplnit a podepsat, aby mohl na Ministerstvu financí zůstat¹. Táta se vypravil na Právnickou fakultu za svým strýcem, Prof. Emilem Svobodou, který byl uznávaným filosofem a morální autoritou. Byl žákem a stoupencem T.G.Masaryka, avšak po válce se přiklonil k marxismu; snad to bylo z obdivu k vítězství Sovětského svazu (a jeho spojenců) ve válce. Na otcův dotaz strýc odpověděl „*Ládičku, já už ve straně jsem!*“².

Táta svůj vstup do KSČ zdůvodňoval svým přesvědčením, že „*když budou ve straně samí slušní lidé, nemůže se nic špatného stát*“. Problém byl ovšem v tom, že Komunistická strana Československa nebyla nezávislou organizací, ale byla řízena z Moskvy. V rámci teorie o „*zostřování třídního boje*“ pak proběhly zinscenované soudní procesy s Rudolfem Slánským a spol., s Gustavem Husákem a jiné. Otec si nebral žádné stranické funkce a dělal jenom to, co musel. Ministrem financí byl krátce po osvobození slovenský politik Vavro Šrobár a potom nastoupil despotický Július Ďuriš. Pracovníci byli neustále „*kádrováni*“. Táta přicházel často z práce rozčilen a dělal „*rámus*“. Já jsem si v té době s otcem příliš nerozuměl. Naštěstí ta doba netrvala dlouho.

Po Stalinově smrti v roce 1953 došlo postupně k „*tání*“ a uvolnění mezinárodního napětí. Političtí vězni byli v šedesátém roce amnestií prezidenta Novotného propuštěni. V Československu probíhala postupná liberalizace, která vyvrcholila *Pražským jarem* 1968. Byli jsme tehdy plni optimismu; po lednu 1968 se mohla z Anglie vrátit moje sestra Olga, která byla v Londýně sledována naší tajnou policií.

Když byla v Československu zrušena cenzura a začaly vznikat organizace mimo Národní frontu, sovětské vedení dostalo strach, že u nás dojde ke změně režimu a vystoupíme z Varšavské smlouvy; po několika bezvýsledných jednáních s Dubčkovým vedením byla provedena „*Invaze armád 5 zemí*“ do Československa a čelní představitelé (Smrkovský, Dubček, Kriegel³, Černík) uneseni do Moskvy. Tam byli donuceni podepsat „*Smlouvu o pobytu vojsk*“, kterou posléze schválilo i Národní shromáždění (prý byla jeho budova obklíčena pro případ, kdyby ji neschválili). Původní plán okupantům nevyšel pro odpor obyvatelstva⁴ a představitelé se vrátili do svých funkcí. Pražské jaro ještě nějakou dobu pokračovalo, ale v dubnu 1970 byl do čelní funkce dosazen Gustav Husák, který dokázal komunikovat s veřejností a uvolil se „*normalizovat*“ společnost podle požadavků Moskvy.

Můj otec měl tehdy dva roky do důchodu a novou přihlášku do strany⁵ už nechtěl podávat. Jeho nadřízený mu řekl: „*měl bys ve straně zůstat, jinak tam budou samí blbci*“ a tátu ve straně nechali, aniž je o to žádal. Jednou byl otec na jednání u náměstka a svěřil se mu, že není zcela zdrav, může jíst jen suché rohlíky. Náměstek zavolal závodní doktorku a řekl jí: „*Soudružko, tamhle je doktor Matys a může jíst jen rohlíky. Za měsíc se tu s doktorem Matysem budeš hlásit a on bude zdrav*“.

1 Otec nastoupil na legislativní odbor ministerstva na konci války, v květnu 1945 (srov. Vladimír Matys, *Paměti a vzpomínky z Davle a okolí*)

2 Prof. Svoboda velebil ve své knize „*Svět socialismu*“ současně Beneše i Stalina. Zemřel v následujícím roce. Patrně neunesl politické změny,

3 MUDr. František Kriegel, předseda Národní fronty; byl jediný kdo smlouvy nepodepsal

4 Měla vzniknout dělnicko-rolnická vláda

5 Strana prošla jakousi „*očistou*“: kdo nesoouhlasil s intervencí, musel ven (a nést další následky)

Stranický úkol zafungoval: lékařka sehnala specialistu, který tátu prohlédl a zjistil, že je zdravý, jen má zduřená játra od léků. Táta přestal na jeho pokyn užívat léky. Bylo mu nejprve zle, ale pak se uzdravil. Stranický příkaz zabral.

Když jsem přepisoval tátovy vzpomínky, uvědomil jsem si, jak statečně se za války zachoval: poslouchal cizí rozhlas, uchovával zbraně a pomohl ukrýt svou švagrovou, která měla židovský původ. Jednou se mi svěřil, že by se mohl ucházet o izraelský řád *Spravedlivý mezi národy*. Ve své skromnosti tak neučinil.

Když táta odešel do důchodu, začal se věnovat svým koníčkům z mládí – sázel v lese stromky, krmil jeleny a věnoval se svým vnukům. Věnoval se i četbě populárně- naučné literatury a sledoval dění ve světě. Najednou z něho byl docela jiný člověk; důchodu si užíval celých 36 let!

Měl jsem tu čest strávit se svým tátou poslední 4 roky jeho života. Byly to snad nejužitečnější roky, které jsem zažil.

V Davli, 16.1.2021

Ing. Jan Matys